

18th Turkish Congress of History Türk Tarih Kongresi

ANKARA

Bildiri Özetleri/ Abstracts

TÜRK TARİH KURUMU

XVIII. Türk Tarih Kongresi

XVIIIth Turkish Congress of History

1-5 Ekim 2018

October 1-5, 2018

Bildiri Özetleri

Abstracts

Ankara, 2018

XVIII. Türk Tarih Kongresi
XVIII. Turkish Congress of History

XVIII. Türk Tarih Kongresi

Cumhurbaşkanı

Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın

Koruyucu Başkanlığı'nda

Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenmiştir.

The XVIIIth Turkish Congress of History

has been organized by

Turkish Historical Society

Under the High Patronage of

His Excellency

President Recep Tayyip Erdoğan

KURULLAR / COMMITTEES

ONUR KURULU / HONORARY COMMITTEE

M. Nuri Ersoy – Kültür ve Turizm Bakanı

Prof. Dr. A. Haluk Dursun – Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

Prof. Dr. Derya Örs – Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Refik Turan – Türk Tarih Kurumu Başkanı

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ DÜZENLEME KURULU

/ THE ORGANIZING COMMITTEE OF THE XVIIIth TURKISH CONGRESS OF HISTORY

Prof. Dr. Refik Turan (Kurul Başkanı)

Prof. Dr. Güray Kırpık

Prof. Dr. Birsal Kütüksipahioğlu

Prof. Dr. Abdurrahman Uzunaslın

Prof. Dr. M. Ali Çakmak

Dr. Zeki Eraslan

Dr. Nagehan Üstündağ

Dr. Şengül Demirel

Uzm. Birkan Soykan

Uzm. Selin Adile Eren

Uzm. Uğur Cenk Deniz İmamoglu

Uzm. Yrd. Uğur Özçelik

SEDİDİLER MAR'AŞLILAR VE KARA TATARLAR ÖRNEĞİNDE EMİR TİMUR'UN GÖÇ VE İSKÂN POLİTİKASININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	440
ANADOLU'DAN SAFEVİ DEVLETİ'NE GÖÇLER: SEBEPLERİ VE SONUÇLARI	442
MIGRATION PROCESSES IN CENTRAL ASIA IN THE 9 TH -12 TH CENTURIES	444
THE ROLE OF THE OTTOMAN EMPIRE IN THE FATE OF DAGESTANI MUHAJIRS.....	445
DAGESTAN DIASPORA IN TURKEY: ETHNOGRAPHIC REVIEW	446
POLEMIC OF THE DAGHESTAN THEOLOGIANS ABOUT THE NECESSITY OF HIJRA (THE END OF XIX - THE BEGINNING OF THE XXTH CENTURIES)	447
KYMYKS - MUHAJIRAN IN TURKEY	448
ALMAN SİYONİSTLERİ VE SADRAZAM TALAT PAŞA: YAHUDİLERE YURT BULMA MESELESİ	449
TÜRKİYE ÜZERİNDEN FİLİSTİN'E YAHUDİ GÖÇLERİ VE BU GÖÇLER KARŞISINDA TÜRKİYE (1939-1945)	451
XIX. YÜZYILDA AZERBAYCAN'A HRİSTİYAN GÖÇLERİ: SEBEPLER VE SONUÇLAR	452
OSMANLI DEVLETİ'NE KARŞI SİYONİST PROPAGANDA: I. DÜNYA SAVAŞI'NDA YAFA VE GAZZE'DEKİ YAHUDİLERİN GÖÇÜ (1917).....	454
19.YÜZYILIN 50'Lİ YILLARIN SONUNDA - 60'Lİ YILLARIN BAŞINDA KUZAY KAVKASYA VE KIRIM'DA YAŞAYAN NOGAYLARIN TÜRKİYE'YE GÖÇÜ.....	456
AZAK BÖLGESİ GAGAUZLARIN YERLEŞME TARİHİ, BUGÜNKÜ KİMLİKLERİ VE DURUMU	457
1894 YILINDA AZERBAYCAN'IN AREŞ KAZASI'NDAN (GENCE VİLAYETİ) OSMANLI DEVLETİ'NE GÖÇLER	459
İNGİLTERE KONSOLOSLUK RAPORLARINDA 1878 YILINDA TÜRKİYE AVRUPASININ DEMOGRAFİK YAPISI	461
TÜRK GÖÇMEN VE MÜLTECİ DERNEKLERİ FEDERASYONU VE FAALİYETLERİ	463
BALKAN GÖÇMENLERİNİN LÜLEBURGAZ'DA İSKÂNI (1950-1960).....	464
1950-1960 YILLARI ARASINDA YUGOSLAVYA'DAN TÜRKİYE'YE GÖÇ EDEN MÜSLÜMANLARIN İSKÂNI: İZMİR'İN BORNOVA İLÇESİNE BAĞLI ÇAMDİBİ VE ALTINDAĞ MAHALLELERİ ÖRNEĞİ.....	466
KERKÜK'TEN TÜRKİYE'YE YAPILAN GÖÇLER (1980 - 1991).....	468
İNGİLİZ ARŞİV BELGELERİNE GÖRE RAUF R. DENKTAŞ'IN TUTUKLANMA SÜRECİ VE BUNUNLA İLGİLİ YAŞANAN GELİŞMELER (31 EKİM-12 KASIM 1967)	470

ANADOLU'DAN SAFEVİ DEVLETİ'NE GÖÇLER: SEBEPLERİ VE SONUÇLARI

ELNUR NECİYEV*

Özet

Anadolu ve Azerbaycan'da yaşanan siyasi gelişmelerden dolayı, özellikle Türk orjinli Safeviliğin etkisiyle bu iki coğrafya halkı arasında çeşitli ilişkiler bağlamında birtakım yerdeğişmeler yaşanmıştır. 14. yüzyıldan itibaren başlanan göçler Safevî Devleti'nin ortaya çıkışı ile yeni bir biçim kazanmış ve Anadoludan göç eden Türkmenlerin Safevî Kızılbaş devletinin hududlarında daha geniş çevreye yayılmasını sağlamıştır. Anadolunun her tarafından bölük-bölük gelen Türkler Ustacalu, Rumlu (başlıca Sivas, Amasya, Tokat bölgelerine yerleşik Türk halkı), Tekelü (Antalya bölgesi), Zül'kadr (Dulkadir-Maraş) ile yine Anadolu'daki Karaman bölgesi halkına (başta Turgutlular olmak üzere) ve Varsak'lara (Çukurova, Tarsus bölgesi Türkmenleri) mensup idiler. Özellikle 15. yüzyılın ikinci yarısında gerek Safevî propagandasının Anadolu'da artması ve gerekse Osmanlı Devleti'nde yaşanan yeniden yapılanmalar nedeniyle ortaya çıkan böylesine toplu göçler, her iki devletin sosyal ve siyasi hayatında değişikliklerin yaşanmasında basamak rolü oynamıştır. Bu dönemde Anadolu'dan Safevî Kızılbaş devletine çok sayıda Türkmen aşireti, Safevî Tarikatı müntesibi olarak göç etmiş ve bunlar Safevîler'in asli gücünü oluşturmuştur. Osmanlı yöneticilerince alınan tüm önlemlere rağmen, bu göçler önlenememiştir. Böylece, merkezi Erdebil olan Safevî Tarikatı'nın güçlenmesi sonucunda Osmanlı tebaası bazı Türkmen gruplar Şah İsmail'e desteklerini artırmış ve bu durum Safevî Devleti'nin kuruluşunda etkili olmuştur. Kısa bir zamanda güçlü hale gelen Safevî Devleti, 1510'dan sonra açıkça Osmanlı Devleti'ni içten tehdit etmeye başlamıştır. Sultan Selim, başlattığı siyasi, dini, ekonomik, millî ve askerî önlemler sonucu 1514'te gerçekleşen Çaldıran savaşıyla Safevî yayılmacılığının önüne kısmen de olsa geçebilmişse de devlet politikası haline gelen Safevîlik, Osmanlı Devleti'ndeki etkilerini Celali isyanları ile devam ettirmiş ve Safevî Devleti'ne Anadolu'dan göçler, 16. yüzyıl boyunca sürmüştür. Osmanlı belgeleri, özellikle de Osmanlı fermanları, mektupları, muhimme defteri kayıtları ışığında ele alacağımız konu dönemin Anadolu göçlerinin sebep ve sonuçlarının daha iyi anlaşılmasına vesile olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Azerbaycan, Osmanlı Devleti, Safevî Devleti, Kızılbaş, göç, sürgün.

* Araştırma görevlisi, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Tarih Enstitüsü, elnurneciyev@gmail.com

Abstract

**MIGRATIONS FROM ANATOLIA TO SAFAVID DYNASTY:
CAUSES AND RESULTS**

Due to the political developments in Anatolia and Azerbaijan, there have been some displacements in the context of various relations between the peoples of these two geographies, especially under the influence of Turkish origin Safavid dynasty. The immigrations that started from the 14th century gained a new form with the emergence of the Safavid dynasty and managed a chance to the Turkmans, immigrated from Anatolia to spread to the wider circle on the borders of the Safavid Qizilbash state. The Turks coming from different parts of Anatolia were the members of Turkic ethnic groups such as Ustacalu, Rumlu (mainly Turks in Sivas, Amasya and Tokat regions), Tekelu (Antalya region), Zul'kadr (Dulkadir-Maras) and the people of Karaman region in Anatolia (mainly Turgutlus) and members of the Varsak (Chukurova, Turkmans Tarsus region). Particularly in the second half of the 15th century, such mass migrations emerged due to the increase of Safavid propaganda in Anatolia and also the restructures in the Ottoman State, played a pivotal role in the changes in both social and political life of the two states. During this period, a large number of Turkman tribes emigrated from Anatolia to the Safavid Qizilbash State as the Safaviyya tariqa militia, and these were the main power of the Safavid dynasty. Despite all the measures taken by the Ottoman rulers, these migrations were not prevented. Thus, as a result of the strengthening of the Safaviyya tariqa, in which Erdebil city was the center, Ottoman administrative authorities (inhabitants) from some Turkman groups have increased their support for Shah Ismail and this situation has been influential in the establishment of the Safavid dynasty. After 1510, the Safavid dynasty, which became strong in a short time, openly threatened the Ottoman Empire from the inside. Even though Sultan Selim particularly prevented the spread of Safaviyya tariqa in the country with the the political, religious, economic, national and military measures in the Battle of Chaldiran, Safaviyya, which became a state policy, continued its influences in the Ottoman Empire with the Jelālī revolts and migrations from Safavid dynasty to Anatolia continued throughout the 16th century. The Ottoman documents, especially the Ottoman decrees, letters, and the book of affidavits will be discussed in the course of the issue and will contribute to a better understanding of the causes and consequences of the period of Anatolian immigration.

Key Words: Anatolia, Azerbaijan, Ottoman Empire, Safevi State, Qizilbash, migration, exile.